

In deze update

Neemt u deel aan de regeling Individueel Pensioen Beleggen? Dan wordt de premie voor u belegd via de Life Cycle of via Vrij Beleggen. U belegt – afhankelijk van uw keuze – in aandelen, obligaties en / of in de geldmarkt. Hoeveel pensioen u hiermee opbouwt hangt af van het rendement dat u op uw beleggingen heeft behaald en van de inkoopfactoren die het pensioenfonds jaarlijks vaststelt. Het beleggingsrendement en de inkoopfactoren hangen samen met de economische ontwikkelingen in de wereld.

In dit overzicht leest u welke economische ontwikkelingen er in het afgelopen kwartaal zijn geweest en wat de rendementen waren. Zo krijgt u inzicht in hoe uw beleggingen het hebben gedaan. Op de tweede pagina leest u meer over de rendementen van de Life Cycle en van Vrij Beleggen.

Economie

In het derde kwartaal van 2023 bleven de markten volatiel. Door de vele renteverhogingen van de belangrijke centrale banken begint de economie wat te vertragen en groeit de angst voor een recessie.

Aandelenmarkten waren per saldo licht negatief in het derde kwartaal. De brede wereldwijde index daalde met 0,5%. De daling van deze index gemeten in lokale valuta (-2,5%) werd deels tenietgedaan door de zwakkere euro.

Obligatiemarkten lieten een wat verdeeld beeld zien. "Veilige" staatsobligaties verloren terrein door de aanhoudend hoge inflatie en de verwachting dat centrale banken nog niet stoppen met het verhogen van de rente. Obligaties met een wat hoger risicoprofiel presteerden wel goed. Staatsobligaties in opkomende markten presteerden 1,4% beter dan Amerikaanse staatsobligaties. Investment grade bedrijfsobligaties deden het 0,8% beter dan onderliggende staatsobligaties terwijl de categorie global high yield ruim 1,3% beter presteerde. Het rendement van Nederlandse hypotheeklen was ook beter dan dat van staatsobligaties.

De Duitse 10-jaars rente steeg in het derde kwartaal met 0,45% naar 2,8%. Ook de Amerikaanse 10-jaars rente liep aanzienlijk op en sloot het kwartaal af op 4,6%, 0,8%-punt hoger dan het slot van juni 2023.

Hoewel de huidige inflatiecijfers nog steeds hoog zijn, is de verwachte inflatie voor de komende 10 jaar gematigder. De break-even inflatie, afgelezen uit Duitse inflatie gerelateerde obligaties, geeft aan dat marktpartijen voor de komende 10 jaar een inflatie verwachten van gemiddeld 2,3%. Dit cijfer ligt dicht bij het streefniveau van de ECB dan de huidige inflatie die momenteel aanzienlijk hoger is.

De Amerikaanse dollar steeg in waarde in het derde kwartaal. Per eind september was de euro 1,057 dollar waard (eind juni 1,091 dollar). De goudprijs daalde in het kwartaal met bijna 4% naar USD 1.849.

Aandelen

Aandelenmarkten waren licht negatief in het derde kwartaal. De wereldwijde index van ontwikkelde landen daalde met 0,5%. In de Verenigde Staten (VS) daalde de aandelenmarkt met 0,2%. De Europese aandelenindex daalde met 2,1%. In Europa was Nederland met -10,9% een negatieve uitschieter. Noorwegen (15,0%) en Denemarken (5,5%) presteerden relatief goed. De aandelenmarkt in het Verenigd Koninkrijk (VK) steeg met 1,5%. De Japanse aandelenmarkt steeg met 1,4%. Groeiaandelen presteerden dit kwartaal minder dan waarde-aandelen, voornamelijk in Europa. Tussen de sectoren waren ook in dit kwartaal grote verschillen. De best presterende sectoren waren de energie- en financiële sector. Aandelen uit de vastgoed- en nutsbedrijven sector bleven relatief achter.

Het rendement van de index voor opkomende markten was in het derde kwartaal 0,0% en presteerde daarmee 0,5% beter dan de index van de ontwikkelde markten. In de eerste negen maanden van het jaar blijft het rendement van de index voor opkomende markten ruim 9% achter bij die van de ontwikkelde markten. Op regionaal niveau waren de uitslagen in het derde kwartaal gering; op landenniveau waren de verschillen groter. Het rendement in de regio Latijns-Amerika was per saldo negatief (-1,8%). De regio EMEA behaalde met 1,2% een positief rendement. Opkomende markten in Azië behaalden per saldo een rendement van 0,1%. Op landenniveau waren Mexico (-4%), Chili (-7%), Polen (-10%), Korea (-4%) en Taiwan (-5%) de negatieve uitschieters. In Polen stond de aandelenmarkt onder druk als gevolg van de onzekerheden omtrent de parlementsverkiezingen. Als gevolg van

tegenvallende macro-economische cijfers was het sentiment op de Mexicaanse aandelenmarkt negatief. Turkije (37%), Egypte (18%) en India (6%) behoorden tot de grootste stijgers. De forse stijging van de Turkse aandelenmarkt volgde op een zeer sterke daling eerder dit jaar. Een aantal renteverhogingen door de Turkse centrale bank gaf beleggers meer duidelijkheid over de beteugeling van de enorm hoge inflatie wat een positieve invloed had op het sentiment op de Turkse aandelenmarkt.

Obligaties

De rente op langlopende Europese staatsobligaties steeg gedurende het kwartaal door de aanhoudend hoge inflatie en de verwachting dat centrale banken voorlopig nog niet stoppen met het verhogen van de rente. Vooral de zeer korte en de langer lopende rentes stegen sterk. Nog altijd zijn de rente(s) voor korte(re) looptijden fors hoger dan die voor lange(re) looptijden, al werd dit verschil iets kleiner gedurende het kwartaal. De rente op 10-jaars staatsobligaties uit Duitsland steeg met 45 basispunten naar 2,8%. De 30-jaars rente steeg met 65 basispunten naar 3,0% per einde van het kwartaal. De meeste andere eurolanden lieten een vergelijkbare beweging zien. In Nederland bedroeg de 10-jaars rente 3,2% en de 30-jaars rente 3,3%. Het renteverval tussen Duitse staatsobligaties en swaps daalde licht. De 10-jaars rente in de VS steeg fors en sloot het kwartaal af op een niveau van 4,6%, ca. 80 basispunten hoger dan het vorige kwartaal.

De categorie Euro Investment Grade bedrijfsobligaties behaalde een positief rendement en presteerde licht beter (0,8%-punt) dan staatsobligaties. In de VS was het rendement wel negatief maar presteerden bedrijfsobligaties ook beter dan een vergelijkbare portefeuille met staatsobligaties. In de VS presteerde de standaard credit index 1%-punt beter dan Amerikaanse staatsobligaties.

De verwachte inflatie voor de eurozone was stabiel gedurende het kwartaal. Per eind september bedroeg de break-even inflatie (marktindicatie van de gemiddelde inflatie voor de komende 10 jaren) voor 10-jaars Duitse inflatie-gerelateerde obligaties 2,3%, nog altijd aanzienlijk lager dan de piek van 3,0% medio 2022. Duitse inflatie-gerelateerde obligaties rendeerden dit kwartaal negatief en behaalden een lager rendement dan vergelijkbare nominale obligaties.

Uw rendementen

Voor uw beleggingen in de Life Cycle of in Vrij Beleggen wordt gespreid belegd in verschillende aandelen, obligaties en de geldmarkt. Het doel hiervan is zoveel mogelijk rendement te behalen met een zo beperkt mogelijk risico.

In dit overzicht geven wij u de rendementen van de Life Cycles en Vrij Beleggen.

Aandelen

De aandelenbeleggingen worden gespreid via verschillende beleggingsfondsen:

- *Aandelen, wereldwijd gespreid*
Dit fonds belegt passief in bedrijven wereldwijd.

Het valutarisico van de benchmarkwaarde van de beleggingen in Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen wordt dagelijks afgedekt naar de euro. Het fonds behaalde in het huidige kwartaal een rendement van -2,9%. Het rendement van dit jaar bedroeg 11,7%.

- *Aandelen opkomende markten*
Dit fonds belegt in bedrijven uit opkomende landen (zoals China en Brazilië). Het fonds behaalde in het huidige kwartaal een rendement van -1,6%. Het rendement van dit jaar bedroeg 3,8%.

Obligaties

Afhankelijk van het risicoprofiel van de Life Cycle is de samenstelling van de obligatieportefeuille afwijkend naarmate de datum van pensionering nadert.

Verhoudingsgewijs is dan meer belegd in langlopende euro-staatsobligaties om de rentegevoeligheid van de beleggingen beter te laten aansluiten bij de rentegevoeligheid van de inkoopfactoren die gelden bij het omzetten van de beleggingskapitalen in pensioenaanspraken.

De obligatiebeleggingen worden gespreid via verschillende beleggingsfondsen:

- *Staatsobligaties*
Dit fonds belegt in langlopende staatsobligaties uitgegeven door de meest kredietwaardige landen die meedoen aan de euro, zoals Nederland en Duitsland. Het fonds behaalde in het huidige kwartaal een rendement van -7,6%. Het rendement van dit jaar bedroeg -5,6%.

- *Bedrijfsobligaties*
Dit fonds belegt voornamelijk in Europese bedrijfsobligaties. Het fonds behaalde in het huidige kwartaal een rendement van 0,5%. Het rendement van dit jaar bedroeg 2,9%.

- *Inflatie-gerelateerde obligaties Duitsland*
Het fonds behaalde in het huidige kwartaal een rendement van -3,3%. Het rendement van dit jaar bedroeg -1,1%.

In de rendementen van de hierboven beschreven beleggingsfondsen zijn niet alle kosten van het beheer van de beleggingen meegenomen. Deze kosten worden berekend per depot. Wilt u meer weten over de Life Cycle en Vrij Beleggen of over de kosten, klik dan op Uw beleggingen op de website.

¹ Life cycle D is inclusief Life Cycle K

² Doorbeleggen depot N: sinds 28 februari 2023

Life Cycle	Beleggingsmix: Aandelen/ Obligaties/Geldmarkt	Rendement huidig kwartaal (%)	Rendement huidig jaar (%)
B	75%/25%/0%	-2,9	7,1
C	65%/35%/0%	-3,0	5,9
D¹	55%/45%/0%	-3,0	4,8
E	45%/55%/0%	-3,1	3,7
F	35%/65%/0%	-3,2	2,6
G	25%/75%/0%	-3,3	1,4
H	15%/85%/0%	-4,9	-1,3
I	10%/90%/0%	-5,7	-2,7
J	5%/95%/0%	-6,4	-3,8
L	55%/45%/0%	-3,9	3,9
M	45%/55%/0%	-4,4	2,3
N²	35%/65%/0%	-5,1	0,0
Vrij Beleggen	Beleggingsmix: Aandelen/ Obligaties/Geldmarkt	Rendement huidig kwartaal (%)	Rendement huidig jaar (%)
A	100%/0%/0%	-2,6	10,0
B	75%/25%/0%	-2,9	7,1
C	50%/50%/0%	-3,1	4,2
D	25%/75%/0%	-3,3	1,4
E	0%/100%/0%	-3,6	-1,4